

زبان و ادب پارسی

Persian Language and Literature

فارسی عمومی

General Persian

مؤلف: محمدامین احسانى استاهباناتى

Author: MohammadAmin Ehsani Estahbanati

۱۳۹۵

سرشناسه	: احسانی اصطهباناتی، محمدامین، ۱۳۷۱-
عنوان و نام پدیدآور	: زبان و ادب پارسی = Persian language and literature general Persian / مولف محمدامین احسانی اصطهباناتی.
مشخصات نشر	: تهران: سخنوران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۳۳۵-۷
وضع فهرس، نویسی	: فیپا
موضوع	: ادبیات فارسی - مجموعه‌ها
موضوع	: Persian literature -- Collections
رده بند کنگ	: PIR۴۰۰۵/الف/۳ ۱۳۹۵
رده بندی دی بی	: ۸/۰۸۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۳۶۵۲

کارگر شمالی، بعد از ادوارد براون، ش. ره ۷، طبقه اول

تلفن: ۰۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۱۳ / ۰۹۳۶۱۰

۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳

سایت انتشارات: w.chapketab.com

عنوان کتاب	: زبان و ادب پارسی
تألیف	: محمدامین احسانی اصطهباناتی
صفحه آرا	: زهرا اسفندیاری
طراح جلد	: وحید رحیم‌بخش
ناشر	: سخنوران
سال و نوبت چاپ	: ۱۳۹۵ - اول
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۸۳-۳۳۵-۷
مرکز پخش	: ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳
قیمت	: ۱۵۰۰۰ تومان
حق چاپ محفوظ است	

فهرست مطالب

۱۷	پیشگفتار
----	----------

فصل اول

ادبیات حماسی ۱۹

۱۹	درآمدی بر ادبیات حماسی
۲۲	فردوسی
۲۳	آغاز شاهنامه
۲۴	برادرکشی: فرجام کار رستم
۲۶	جنگ ایرانیان و تورانیان
۲۸	سیاوش کسرایی
۲۸	آرش کمانگیر
۳۴	هفت خوان رستم

فصل دوم

ادبیات غنایی/ ۴۷

- درآمدی بر ادبیات غنایی ۴۷
- حکیم عمر خیام نیشابوری ۵۰
- گلچینی از رباعیات خیام ۵۱
- بیدل دهلوی ۵۳
- مزرعین بر ۵۳
- کلیم نیشابوری ۵۴
- پیری رسید ۵۴
- صائب تبریزی ۵۵
- سایه‌ی سرو ۵۵
- پست و بلند روزگار ۵۶
- می ماند به جا ۵۶
- حزین لاهیجی ۵۷
- بر باد رفته ۵۷
- سعدی ۵۸
- بی مهر و وفا ۵۹
- بوی مهر ۵۹
- غم عشق ۶۰
- انوری ابیوردی ۶۱
- نامه‌ی اهل خراسان ۶۱
- خواجوی کرمانی ۶۳
- پیر مغان ۶۳

۶۴	منوچهری دامغانی
۶۴	سپیده دم
۶۵	قطره‌ی باران
۶۶	رودکی
۶۷	چراغ تابان
۶۸	وحشی بافقی
۶۸	گلّه‌ی یارِ دل آزار
۶۹	شرح پریشانی
۷۱	پری‌دیم پری‌دیم
۷۲	نظامی گنجوی
۷۲	مجنون در خانه‌ی کعبه
۷۴	محراب عشق
۷۵	جامی
۷۵	زبان عاشقان
۷۷	فروغی بسطامی
۷۷	زلف‌گره‌گیر
۷۸	فرّخی سیستانی
۷۸	داغگاه
۸۰	شهید بلخی
۸۰	آرزومند
۸۱	قائمی شیرازی
۸۱	پیر لال و طفل الکن
۸۳	صفای اصفهانی

۸۳	از دست من
۸۴	کمال الدین اسماعیل
۸۴	سنگ فراق
۸۵	طالب آملی
۸۵	وطن
۸۶	خاقانی
۸۶	آه دود سا
۸۷	رخسار بج
۸۹	عرفی شراز
۸۹	چیستان در وصف شمع
۹۰	فخرالدین عراقی
۹۰	در آستانه ی عشق
۹۱	بابا طاهر همدانی
۹۱	دوبیتی هایی از بابا طاهر همدانی
۹۳	حافظ
۹۳	نصیحه ی ازل
۹۴	جام می و خون دل

فصل سوم

ادبیات عرفانی/۹۵

۹۵	درآمدی بر ادبیات عرفانی
۹۸	ابو سعید ابو الخیر
۹۸	مرد کامل
۹۹	بدترین آدم

۱۰۱.....	عطار نیشابوری.....
۱۰۱.....	هفت وادی.....
۱۰۲.....	بینای نابینا.....
۱۰۳.....	شیخ صنعان.....
۱۱۷.....	مولوی.....
۱۱۷.....	ما ز بالایم.....
۱۱۸.....	کشتی بی لنگر.....
۱۱۹.....	داستان صوفی «لاحول» خادم.....
۱۲۴.....	سنایی.....
۱۲۴.....	حکایت در بی و بی.....
۱۲۶.....	قصه‌ی نماز حیدر و تیر.....
۱۲۸.....	خواجه عبدالله انصاری.....
۱۳۰.....	فصیح الزمان شیرازی.....
۱۳۰.....	آرزو.....
۱۳۱.....	رشیدالدین میبدی.....
۱۳۱.....	عشق و ایمان.....
۱۳۱.....	پاداش جوان مردی.....
۱۳۳.....	ابوالحسن خرقانی.....
۱۳۳.....	سخنان پیر.....
۱۳۴.....	نجم الدین رازی.....
۱۳۴.....	داستان آفرینش آدم.....
۱۳۷.....	عین القضات همدانی.....
۱۳۷.....	حقیقت و حالات عشق.....

فصل چهارم

ادبیات تعلیمی/۱۳۹

۱۳۹.....	درآمدی بر ادبیات تعلیمی
۱۴۱.....	مسعود سعد سلمان
۱۴۱.....	حصار نای
۱۴۳.....	ناصر خسرو
۱۴۳.....	بار دانش
۱۴۵.....	نصراث منشی
۱۴۵.....	حکایت باخا و بطان
۱۴۸.....	سعدی
۱۴۹.....	پسندیده کیش
۱۴۹.....	درس‌های زندگی
۱۵۰.....	حکایت کشتی گیر
۱۵۱.....	دل آزدن مادر
۱۵۱.....	جدال سعدی با مدعی در بیان توانگری و درویشی
۱۵۶.....	ابوسعحاق نیشابوری
۱۵۶.....	قصه‌ی آفرینش آدم (ع) و بیرون راندن او از بهشت
۱۵۹.....	نظامی عروضی سمرقندی
۱۵۹.....	وزیر دانشمند
۱۶۰.....	در چگونگی شاعر و شعر او
۱۶۱.....	محمدبن جریر طبری
۱۶۱.....	قصه‌ی سلیمان و انگشتری
۱۶۳.....	ابوالفضل بیهقی

۱۶۳.....	حکایت افشین و بودلف.....
۱۶۷.....	ناصر خسرو.....
۱۶۷.....	در بصره.....
۱۷۰.....	عبداللطیف طسوجی.....
۱۷۰.....	ابله و عیاران.....
۱۷۲.....	محمد غزالی.....
۱۷۲.....	نماز.....
۱۷۴.....	سیف فرغانی.....
۱۷۴.....	رهروی.....
۱۷۵.....	اخلاق ناصری.....
۱۷۵.....	تعلیم و تربیت.....
۱۷۷.....	پروین اعتصامی.....
۱۷۷.....	طفل یتیم.....
۱۸۰.....	کسای مروزی.....
۱۸۰.....	پایان عمر.....
۱۸۱.....	ایرج میرزا.....
۱۸۱.....	مادر.....
۱۸۱.....	قلب مادر.....
۱۸۲.....	مایه‌ی شر.....
۱۸۳.....	محمد عوفی.....
۱۸۳.....	نمک شناسی طرّار.....
۱۸۴.....	عبید زاکانی.....
۱۸۴.....	حکایاتی از عبید زاکانی.....

۱۸۷.....	عنصرالمعالی
۱۸۷.....	در پیشی جُستن از سخن دانی
۱۸۸.....	در یاد کردن پندهای نوشین روان
۱۹۰.....	خواجه نظام‌الملک
۱۹۰.....	انوشیروان و زنجیرِ عدالت

فصل پنجم

ادبیات معاصر/۱۹۳

۱۹۳.....	درآمدی بر ادبیات معاصر
۱۹۶.....	نیما یوشیج
۱۹۶.....	افسانه
۱۹۷.....	خانه‌ام ابری است
۱۹۹.....	پرویز ناتل خانلری
۲۰۰.....	عقاب
۲۰۲.....	شهریار
۲۰۲.....	نی محزون
۲۰۳.....	رهی معیری
۲۰۳.....	شعله‌ی سرکش
۲۰۴.....	مهدی حمیدی شیرازی
۲۰۴.....	مرگ قو
۲۰۵.....	فریدون توللی
۲۰۵.....	مریم
۲۰۷.....	احمد شاملو (الف. بامداد)
۲۰۷.....	اشک رازیست

۲۰۹.....	ایرج دهقان
۲۰۹.....	هرچه بود گذشت!
۲۱۱.....	فریدون مشیری
۲۱۱.....	کوچه
۲۱۴.....	سیمین بهبهانی
۲۱۴.....	دوباره می‌سازمت، وطن!
۲۱۵.....	هوشنگ ابتهاج (ه.الف، سایه)
۲۱۵.....	خواب نا
۲۱۶.....	اشارات نظر
۲۱۷.....	مهدی اخوان ثالث (م.سید)
۲۱۷.....	ایران
۲۱۹.....	سهراب سپهری
۲۱۹.....	نشانی
۲۲۰.....	زندگی
۲۲۲.....	نادر نادرپور
۲۲۲.....	انگور
۲۲۴.....	نصرت رحمانی
۲۲۴.....	مُنادی
۲۲۵.....	مظاهر مصفا
۲۲۵.....	هیچ
۲۲۶.....	فروغ فرخزاد
۲۲۶.....	آفتاب می‌شود
۲۲۹.....	عاشقانه

۲۳۰.....	محمدرضا شفیعی کدکنی (م.سرشک)
۲۳۰.....	کوچ بنفشه‌ها
۲۳۱.....	حمید مصدق
۲۳۱.....	سیب (حمید مصدق)
۲۳۲.....	سیب (جواب فروغ فرخزاد)
۲۳۳.....	محمدعلی بهمنی
۲۳۳.....	کمال‌دار
۲۳۴.....	قصر آیین‌پور
۲۳۴.....	تصمیم
۲۳۵.....	لبخند
۲۳۶.....	حسین منزوی
۲۳۶.....	چشم‌انت
۲۳۸.....	علیرضا قزوه
۲۳۸.....	دادگاه رسمی
۲۴۰.....	کاظم بهمنی
۲۴۰.....	روستا
۲۴۱.....	توهمانی!

فصل ششم

ادبیات داستانی/۲۴۳

۲۴۳.....	درآمدی بر ادبیات داستانی
۲۴۵.....	صادق چوبک
۲۴۵.....	عدل
۲۴۷.....	آنتوان دوست اگزوپری (۱۹۰۰-۱۹۴۴ م.)

۲۴۷.....	شازده کوچولو.....
۲۵۳.....	محمد بهمن بیگی.....
۲۵۳.....	آل.....
۲۶۰.....	جلال آل احمد.....
۲۶۰.....	مدیر مدرسه.....
۲۶۴.....	صادق هدایت.....
۲۶۴.....	دانش آکل.....
۲۷۰.....	محمود ریت آبادی.....
۲۷۰.....	کلیدر.....
۲۷۴.....	جمال میر صادقی.....
۲۷۴.....	این برف، این برف لعنتی.....
۲۷۷.....	بزرگ علوی.....
۲۷۷.....	چشمه‌هایش.....
۲۸۴.....	سید محمد علی جمال‌زاده.....
۲۸۴.....	خیاط شاعر.....

فصل هفتم

کلیات ادبی / ۲۸۹

۲۸۹.....	بدیع.....
۲۹۴.....	معانی.....
۲۹۵.....	نقد ادبی.....
۲۹۶.....	آیین نگارش.....
۲۹۹.....	سبک‌شناسی.....
۳۰۷.....	دستور زبان فارسی.....

- ۳۱۴..... مکتب های ادبی اروپایی
- ۳۱۷..... شناخت قالب های ادبی
- ۳۲۷..... منابع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

ادبیات همچون مرهمی شفابخش و همچون جویباری زلال، آدمی را دعوت به آرامش می‌کند و آواز و ترنم عشق، صداقت، اخلاص، ایثار و... را در فضای جامعه و نیز روح و روان آدمی طنین انداز می‌کند. ادبیات فارسی از عمری بیش از هزاران سال برخوردار است و سرشار از متون زیبای نظم و نثر است که از ذهن خلایق شاعران و قلم جادویی نویسندگان تراوش کرده و همین امر، ادبیات ایران را جزو ادبیات مطهره و بی‌شائبه دار جهان قرار داده است. زبان و ادبیات فارسی مهم‌ترین شاخصه هویت فرهنگی، ملی و جهانی ماست و ادبیات هر ملتی بازگو کننده احساسات، عواطف و ملیت آن قوم و ملت است و دور از این حقیقت طایفه‌ای مختلف جامعه از خواندن و فهم آثار ادبی، موجب خواهد شد که درک واقعی از تمدن اصیل ایرانی-اسلامی صورت نپذیرد.

سپاس و ستایش خداوند بزرگ را که به بنده توفیق پدید آوردن این کتاب را داد تا این تحفه را به دوستداران زبان و ادب فارسی ارائه دهم و از اقیانوس وسیع زبان فارسی، مرواریدهای بی‌مانند سخن را صید کنم. این کتاب حاوی نمونه‌هایی از نظم و نثر کهن و معاصر فارسی است و بدیهی است که شاید بتوان نمونه‌های بهتر از این یادگار ارجمند ادب پارسی انتخاب کرد، ولی مسلم است که هر انتخابی که به عمل آید، ناگزیر باید از نمونه‌های دیگر صرف نظر کرد. در کتاب حاضر از تمام مباحث، با در نظر گرفتن حجم کتاب، نمونه‌هایی ذکر شده است

و به طور کلی این کتاب، گشودن پنجره ای برای پی انداختن نگاهی نو به مجموعه عظیم متون ادبی و کارکرد های زبانی آن است.

آموزش زبان و ادبیات فارسی به دانشجویان رشته های تحصیلی مختلف دانشگاهی، ضرورتی علمی اما دشوار می باشد، لذا امید است که این کتاب بتواند نیازهای دانشجویان گرامی را در زمینه ی آشنایی و آموزش زبان و ادبیات فارسی و آگاهی مختصر از فنون آن برآورده سازد.

نگارنده پس از تحقیق در تمامی کتاب هایی که در زمینه ی فارسی عمومی در دانشگاه های کشور و نیزمان تدریس می شود، کوشیده است تا گزیده و چکیده ای از این متون زیبا را ارائه دهد. همچنین سعی شد با بهره گیری از دیگر کتب مهم ادبی به غنای هر چه بیشتر آن افزوده گردد تا موجبات رغبت خاطر همگان فراهم گردد و در تهیه و تنظیم فصول کتاب از شاهکارهای ادبی شاعران و نویسندگان استفاده گردید، در ابتدای هر درس توضیحی کوتاه آمده است و در مواردی توضیح درباره کتابی است که نمونه از آن گزیده شده است.

نگارنده تمام تلاش خود را وقف موده تا بتواند هر چند اندک ولی در حد بضاعت خود، حق مطلب را ادا کند. لذا با تمام تلاش که در جهت ارائه بهتر و مطلوب تر کتاب صورت گرفته است، منتظر انتقادهای سازنده استادان و م رسان فرزانه و خوانندگان فرهیخته می باشد و به دیده منت پذیرای نظرات صاحب نظران است.

دکتر دامن احسانی اصطهباناتی

تابستان ۱۳۹۵